

महाराष्ट्र शासन
मराठी भाषा विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: पुरस-२०२३/प्र.क्र.११/भाषा-३,
नवीन प्रशासकीय इमारत, ८ वा मजला,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : २७.०९.२०२४.

वाचा :-

१. मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र.विंदापु-१०१२/प्र.क्र.८४/२०१२/भाषा-३, दि.३१.०८.२०१२
२. मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र.रावापु-१०१२/प्र.क्र.१०३/२०१२/भाषा-३, दि.३१.०८.२०१२
३. मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र.विंदापु-१०१३/प्र.क्र.१४७/२०१३/भाषा-३, दि.३१.१२.२०१३
४. मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र.श्रीपुभा-१०१३/प्र.क्र.१४८/२०१३/भाषा-३, दि.३१.१२.२०१३
५. मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र.विंदापु-१०१४/प्र.क्र.११२/२०१४/भाषा-३, दि.१२.०२.२०१५
व दि.१२.०७.२०१८
६. मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र.श्रीपुभा-१०१४/प्र.क्र.११३/२०१४/भाषा-३, दि.१२.०२.२०१५.
७. मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र.पुरस-२०२०/प्र.क्र.६६/भाषा-३, दि.१६.१०.२०२०
८. मा.मुख्यमंत्री यांनी दि.०५.०९.२०२४ रोजी दिलेली मान्यता.

प्रस्तावना :-

मराठी साहित्य/ वाङ्मय क्षेत्रात भरीव कामगिरी करणाऱ्या नामवंत साहित्यिकास श्री. विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्कार तसेच साहित्य निर्मिती क्षेत्रात मोलाचे कार्य करणाऱ्या उत्कृष्ट प्रकाशन संस्थेस श्री. पु. भागवत पुरस्कार प्रदान करण्याचा निर्णय शासनाकडून घेण्यात आला आहे.

त्यानुसार संदर्भाधिन क्र. १ व २ येथील अनुक्रमे, शासन निर्णय दि.३१.०८.२०१२ अन्वये विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्काराचे स्वरूप रुपये ५,००,०००/- (रुपये पाच लक्ष मात्र) रोख, मानचिन्ह व मानपत्र तसेच श्री.पु.भागवत पुरस्काराचे स्वरूप रुपये ३,००,०००/- (रुपये तीन लक्ष मात्र) रोख, मानचिन्ह व मानपत्र असे आहे. तसेच संदर्भ क्र. ३, ४, ५ व ६ येथील दि. ३१.१२.२०१३ च्या व दि १२.०२.२०१५ च्या शासन निर्णयान्वये सदर पुरस्कार प्रदान करण्यासाठी निवड समितीची पुनर्रचना करण्यात आली. आता मराठी साहित्य वाङ्मय क्षेत्रात भरीव कामगिरी करणाऱ्या नामवंत साहित्यिकास तसेच साहित्य निर्मिती क्षेत्रात मोलाचे कार्य करणाऱ्या उत्कृष्ट प्रकाशन संस्थेस दिले जाणारे विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्कार व पु. भागवत पुरस्कार यांच्या रकमा वाढविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

मराठी साहित्य क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरी करणाऱ्या नामवंत साहित्यिकास / प्रकाशकास “विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्कार” तसेच मराठी साहित्य निर्मितीमध्ये लक्षणीय कामगिरी करणाऱ्या प्रकाशन संस्थेस “श्री.पु.भागवत पुरस्कार” या पुरस्कारांची रक्कम शासन यावर्षापासून अनुक्रमे रु. १० लक्ष व रु. ५ लक्ष इतकी करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

२. त्यानुसार,

- १) विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्काराचे स्वरूप रु.१०.०० लक्ष (रुपये दहा लक्ष फक्त) रोख, मानचिन्ह व मानपत्र असे असेल.

२) श्री.पु.भागवत पुरस्काराचे स्वरूप रु.५.०० लक्ष (रुपये पाच लक्ष फक्त) रोख, मानचिन्ह व मानपत्र असे असेल.

३. पुरस्काराच्या अटी व शर्ती संदर्भाधीन शासन निर्णयात करण्यात आलेल्या तरतूदीप्रमाणे राहतील. पुरस्कार निवड समिती कार्यपद्धती, निकष खालील प्रमाणे राहतील.

विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्कार :-

अ) विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्कार निवड समिती

१.	मा. मुख्यमंत्री	अध्यक्ष
२.	मा. मंत्री (मराठी भाषा)	सदस्य
३.	सचिव, मराठी भाषा विभाग	सदस्य
४.	अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ	सदस्य
५.	अध्यक्ष, अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळ	सदस्य
६.	सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ	सदस्य सचिव

ब) विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्कार कार्यपद्धती :-

सदर समितीचे सदस्य सचिव हे अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळाच्या चार घटक संस्थांकडून (मराठावाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे व विदर्भ साहित्य संघ, नागपूर) तसेच कोकण मराठी साहित्य परिषद, रत्नागिरी व दक्षिण महाराष्ट्र साहित्य सभा, कोल्हापूर या संस्थांकडून पुरस्कारासाठी शिफारशी मागवतील. सदर पुरस्कारासाठी प्राप्त झालेल्या शिफारशी तसेच अन्य संस्था (भाषा संचालनालय, राज्य मराठी विकास संस्था, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ) यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या शिफारशी समितीपुढे विचारार्थ ठेवतील व सदर समिती पात्र साहित्यिकांची त्यामधून निवड करतील.

क) निकष :

विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्कार प्रदान करण्यासाठी साहित्य/वाङ्मय क्षेत्रात कामगिरी करणाऱ्या नामवंत साहित्यिकांची निवड करण्यासाठी खालीलप्रमाणे निकष निश्चित करण्यात येत आहेत.

- १) प्रदीर्घकालीन साहित्यसेवा किती झालेली आहे ते पहावे.
- २) साहित्याच्या विविध प्रकारातील लेखन विशेषतः सृजनात्मक लेखन केले आहे किंवा कसे ते तपासावे.
- ३) वयाची जेष्ठता विचारात घ्यावी व हयात असलेल्या साहित्यिकांचाच विचार ह्या पुरस्कारासाठी करण्यात यावा.
- ४) मिळालेले वाङ्मयीन सन्मान / पुरस्कारांची दखल घ्यावी.
- ५) जनमानसातील उज्वल प्रतिमा याबाबत विचार व्हावा.
- ६) महाराष्ट्रातील साहित्य आणि संस्कृतीसाठी संस्थात्मक भरीव योगदान लक्षात घ्यावे.
- ७) वाङ्मयीन क्षेत्रात नवीन विचारसरणीचा अवलंब केला आहे किंवा कसे याची दखल घेण्यात यावी.
- ८) अन्य भारतीय भाषांमध्ये, तसेच परदेशी भाषांमध्ये साहित्य अनुवादीत झाले असल्यास त्याचा विचार व्हावा.

- ९) पुरस्कारार्थ विचाराधीन साहित्यिकांच्या ज्या साहित्यावर पी.एच.डी. किंवा एम.फील या सारख्या पदव्या देण्यात आल्या असतील, तर त्याचा पुरस्कारासाठी विचार व्हावा.
- १०) एकूण प्रकाशित ग्रंथाची संख्या विचारात घ्यावी.
- ११) महाराष्ट्र भूषण पुरस्कार मिळालेल्या साहित्यिकाचा पुरस्काराकरीता विचार करू नये.
- १२) वरील मार्गदर्शक निकषांच्या आधारे समितीने साहित्यिकांचे साहित्य क्षेत्रातील मोलाचे कार्य व योगदान विचारात घ्यावे.

श्री.पु.भागवत पुरस्कार :-

अ) श्री.पु. भागवत पुरस्कार निवड समिती

१.	मा. मुख्यमंत्री	अध्यक्ष
२.	मा. मंत्री (मराठी भाषा)	सदस्य
३.	सचिव, मराठी भाषा विभाग	सदस्य
४.	अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ	सदस्य
५.	अध्यक्ष, अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळ	सदस्य
६.	सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ	सदस्य सचिव

ब) श्री.पु. भागवत पुरस्कार कार्यपद्धती :-

सदर समितीचे सदस्य सचिव हे अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळाच्या चार घटक संस्थांकडून (मराठावाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे व विदर्भ साहित्य संघ, नागपूर) तसेच कोकण मराठी साहित्य परिषद, रत्नागिरी व दक्षिण महाराष्ट्र साहित्य सभा, कोल्हापूर या संस्थांकडून पुरस्कारासाठी शिफारशी मागवतील. सदर पुरस्कारासाठी प्राप्त झालेल्या शिफारशी तसेच अन्य संस्था (भाषा संचालनालय, राज्य मराठी विकास संस्था, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ) यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या शिफारशी समितीपुढे विचारार्थ ठेवतील व सदर समिती त्यामधून पात्र प्रकाशन संस्थेची निवड करतील.

क) निकष :-

श्री. पु. भागवत पुरस्कार प्रदान करण्यासाठी साहित्य प्रकाशन क्षेत्रात कामगिरी करणाऱ्या नामवंत प्रकाशन संस्थेची निवड करण्यासाठी खालील प्रमाणे निकष निश्चित करण्यात येत आहेत.

- १) प्रकाशन संस्था ही किमान २० वर्षे प्रकाशन व्यावसायात कार्यरत असावी.
- २) पुस्तक प्रकाशन विषयात विविधता असावी.
- ३) प्रकाशन संस्थेस एकदा श्री.पु.भागवत पुरस्कार प्रदान करण्यात आला असेल, तर पुढील ५ वर्षे सदर संस्थेचा पुरस्कारासाठी विचार करण्यात येऊ नये. मात्र संस्थेचे कार्य अविरतपणे सुरू असल्यास अशा प्रकाशन संस्थेचा ५ वर्षांनंतर पुरस्कारासाठी विचार करावा.
- ४) ग्रामीण भागातील प्रकाशन संस्थांना प्रोत्साहन देण्यासाठी अशा संस्थांचा देखील पुरस्कारासाठी प्राधान्याने विचार व्हावा.
- ५) वरील मार्गदर्शक निकषांच्या आधारे निवड समितीने प्रकाशन संस्थेचे प्रकाशन क्षेत्रातील योगदान व अविरत कार्य विचारात घ्यावे.

४. या प्रीत्यर्थ होणारा खर्च मागणी क्रमांक झेडएफ-२, २२०५, कला व संस्कृती ००, १०२ कला व संस्कृती प्रचालन (०१) (०३) सर्वोत्तम पुस्तकांसाठी प्रोत्साहन (कार्यक्रम) (२२०५ ३१९९), ५०, इतर खर्च या लेखाशीर्षखाली त्या त्या वर्षी मंजूर होणाऱ्या अनुदानातून भागविण्यात यावा.
५. प्रस्तुत प्रकरणी होणाऱ्या खर्चासाठी सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई यांना नियंत्रण अधिकारी व सहायक लेखा अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. तसेच त्यांना अथवा त्यांनी प्राधिकृत केलेल्या दुय्यम अधिकाऱ्यास या संबंधीच्या देयकावर स्वाक्षरी करण्यासही या आदेशाद्वारे प्राधिकृत करण्यात येत आहे.
६. सदर शासन निर्णय नियोजन विभाग, अनौ.सं.क्र.२४७/का.१४४३, दि.१९.०७.२०२४ वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.४०६/व्यय-४, दि.१५.०८.२०२३ नुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.
७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक क्र. २०२४०९२७१८१७४११९३३ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(नितिन जो.डंगारे)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई,
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
३. मा.मंत्री (मराठी भाषा) यांचे खाजगी सचिव / विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा.राज्यमंत्री (मराठी भाषा) यांचे खाजगी सचिव / विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा.सर्व मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव/स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
६. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
७. मा.समिती प्रमुख व सदस्य, मराठी भाषा समिती, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई,
८. मा.मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
९. सर्व मंत्रालयीन विभागांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
१०. प्रबंधक, लोक आयुक्त आणि उप लोक आयुक्त कार्यालय, मुंबई,
११. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२ (लेखापरीक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई / नागपूर,
१२. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
१३. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
१४. सचिव (मराठी भाषा विभाग) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
१५. संचालक (माहिती व वृत्त) , माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई,
१६. अध्यक्ष / सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई,
१७. अध्यक्ष, अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळ, नागपूर,
१८. भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई,

१९. संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई,
२०. सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, मुंबई,
२१. सर्व अवर सचिव, मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
२२. भाषा - ३ (संग्रहार्थ).